

2/95

KARENSSI- SANOMAT

Näin se kävi...

Uutta puheenjohtajaa Märten Grönholmia onnittelemassa aiempi varapuheenjohtaja Martti Virnes ja ENU:n puheenjohtaja Terttu Lehtiaho. Myös televisio oli paikalla.

nimittäin uuden puheenjohtajan valinta TVY:ssä

Hojo-Hojo

sanoi Heikki Turunen muinoin ja sanoo jälleen. Mitä muuta sanottavaa hänellä on Karenssi-sanomien lukijoille?

SIVU 3

Kyllä ja ei

Helpot sanat, vai? Ei välttämättä, mutta ne voi oppia. Esimerkiksi Gordonin perhekoulussa.

SIVU 5

Tuet uusiksi

Työllistämistukiin tuli muutoksia huhtikuun alusta. Perustietoa asiasta.

SIVU 6

Työttömien ja muiden arvot

Onko "solidaarisuus" sama työttömälle ja työssäkäyvälle. Aiheesta keskusteltiin Helsingissä.

SIVU 8

Mistä työtä miljardille

Suomen puoli miljoonaa työtöntä on paljon, mutta maailman miljardi työtönät on käsittämätön määrä.

SIVU 18

Työttömänä Ruotsissa

60-70-luvulla satoja tuhansia suomalaisia muutti Ruotsiin työhön. Tässä yksi heistä.

SIVU 20

Hyvää vappua!

Työttömillä oikeus osallistua kehitysyhteistyöhön

Työttömyysajan käyttäminen mahdollisimman hyödyllisesti - myös koko ihmiskunnan näkökulmasta - oli aikomaan ajatuksena Suomen Rauhanpuolustajien ja Helsingin Työttömien yhdessä tekemässä aloitteessa työttömän olkeudesta tehdä talkootöitä ulkomailla, esimerkiksi kehitysmaissa tai lähialueilla. Nykyisen lainsäädännön kirjaimellisen tulkinnan mukaan talkoo-töitä ulkomailla tekevä menettää työttömyyskorvauksensa.

Aloitteessa todetaan mm., että työttömän henkilön osallistumista yhteiskunnallisesti hyödylliseen ja mielekkääseen toimintaan olisi tuettava, ei rangaistava.

Aloitteessa esitetään, että työtön voisi osallistua - menettämättä työttömyyskorvausta - kehitysyhteistyöhön esimerkiksi kansalaisjärjestön järjestämässä työprikaateissa. Tällaista kehitysyhteistyötä järjestävät mm. Kehitysyhteistyön palvelukeskus (KEPA), Työväen Sivistysohjelma, Suomi-Nicaragua-Scu- rra ynnä muut järjestöt.

Sama oikeus koskisi myös ympäristösuojelun vapaaehtoistehtäviä korjausrakentamisprojekteja lähialueilla itärajan takana, jossa kyllä näitä töitä riittää, mutta raha on tiukassa.

Hyväksyttäväksi toiminnaksi katsottavat tehtävät rinnastettaisiin työvoimapolitiittiseen koulutukseen, jolloin talkootyön tekijät olisivat myös työttömyys-tilastojen ulkopuolella. Kehitysyhteistyöhön haettaisiin kuten kurssille, ja asiasta sovittaisiin kunkin lähtijän kanssa erikseen. Lähtijällä pitäisi olla myös projektin järjestäjän suositus. Edellytyksenä olisi myös, että työttömällä ei ole mahdollisuutta työllistyä kotimaassa projektin aikana.

Aloitetta on nyt pohdittu työllistämisasiain neuvottelukunnan kansainvälisessä työryhmässä. Työryhmässä asiaa on käsitelty myönteisessä hengessä, ja työministerivirkamiehet jatkavat asian kehittelyä.

MARJALIISA SIIRA

ENU raportoi työttömyydestä KURJUUTTA KAIKKIALLA

Englannin työttömien järjestö NUCC

Työttömyys on virallisten tilastojen mukaan Britanniassa 2 632 000 henkeä (9,3 %). Ottaen huomioon että lukujen laskentaperusteita on muutettu 32 kertaa, realistisempi luku olisi lähemmäksi 4 miljoonaa. Yli miljoonaa on pitkäaikaistyöttömiä, siis yli vuoden, 1,5 miljoonaa on ollut työttömänä yli puoli vuotta.

Nuorten alle 25-vuotiaiden osuus on myös puoli miljoonaa. Toimeentulotukea saavien määrä on noussut 4 miljoonasta (1991) 5,6 miljoonaan vuonna 1994.

Viime kuukausina joillakin talouselämän alueilla on näkynyt merkkejä paranemisesta, mutta hallituksen toteuttama hilikaivosten, rautateiden ja terveyspalveluiden yksityistäminen on vaikuttanut näiden alojen työllisyyteen. Lyhytaikaisten työtulaisuuksien määrä kasvaa, monista töistä tulee aivan satunnaisia ja työstä saatavat etuudet tyypistyvät. Kuluneiden viidentoista vuoden aikana hallituksen toimesta työttömien edut ovat kaventuneet ja hakemisen perusteet kiristyneet.

Englannin ja Walesin työttömien keskuksilla ja samoin Skotlannissa on omat alueelliset ja kansalliset vetäjät, ja niillä on edustajansa ammattijärjestöjen keskusliiton TUC:n neuvottelukunnassa. Britanniassa on noin 120 työttömän TUC-keskusta, näistä 24 Skotlannissa. Useimmat ammattiliitot tukevat työttömien keskusjärjestön työtä.

Näin on mahdollisuus jakaa kokemuksia ja saada tukea sekä puolin ja toisin. Toiminta on poikunut sosiaaliturvaneuvontajärjestön kehittämisen ja erilaisia aloitteita. Työttömien järjestö kehittää suhteitaan toisiin järjestöihin jotka hoitavat samantapaisia asioita.

Keskukset ovat kooltaan ja resursseillaan vaihtelevia, mutta päämäärät ja toimintatavat ovat yhteiset: neuvonta ja avustus toimeentuloon liittyvissä kysymyksissä, koulutus- kurssien tarjonta, kampanjat, yhteydet työssäkäyvien ja työttömien kesken ja hallituksen vääristyneiden työllisyystilastojen oikaisu.

Irlannin työttömien järjestö INOU

Työttömyyden kasvu Irlannin tasavallassa tasoitui 1994 noin 300 000 hengen tasolle (17 % työvoimasta). Osittain tämä johtui lamakauden päättymisestä, mutta pääosin laajamittaisesta työpaikkojen luomiseen tähtäävistä ohjelmista.

Rauhan vaikutus (jos se toteutuu) työttömyyteen on monitahoinen. Pohjoisessa ennustetaan turvallisuusyhteistyön määrän jyrkkää pudotusta, mikä koskee etupäässä hyväpalkkaisia tehtäviä. Etelän turvallisuuspalvelusta vapautuvilla säästöillä on suoranaisemmin myönteinen vaikutus, mutta toisaalta voi tapahtua työpaikkojen vähenemistä esimerkiksi armeijassa.

Lontoon työttömät ja asunnottomat kampanjoivat kaduilla - monet myös asuvat siellä. Kuva Hannu Oittinen.

Joulukuussa 1993 Irlannin hallitus, ammattiliitot ja työnantajat allekirjoittivat kolmannen kolmi-vuotuisen kansallisen sopimuksen. Tässä sovittiin palkkatasoista ja suunnitellusta työpaikkojen perustamisesta, sosiaalimaksuista jne. Sopimuksessa tähdättiin noin 20 000 uuteen työpaikkaan vuosittain. Sosiaalimaksut suuteutaan inflaatioon.

INOU on perustanut työttömien toimipisteitä Corkissa, Claressa ja muilla paikkakunnilla. He ovat julkaisseet mittavan ohjekirjan Irlannin tasavallan työttömille (presidentin julkistamana) ja perustaneet työryhmiä aiheena maaseudun-, naisten vammaisten työttömyyden. Tapaamiset työministerin, valtion työllisyysviraston ja sosiaalipalveluviraston kanssa ovat säännöllisiä. Järjeson työttömyyskorvausten ja etenkin Saksan yhdistyksiin.

Hollannin työttömien liitto

Työttömyysluvut vaihtelevat välillä 400 000-700 000. Virallisiin lukuihin tulisi lisätä teollisuuden vajaatyökykyiset ja perusturvan varassa olevat naiset. Alkuvuodesta työttömyyden väitettiin voimakkaasti nousevan. Tämä oli tekopyy työttömyyskorvausten ja etenkin korvausten piiriin oikeutettujen rannkaan karsintaan.

Vaikka talouselämän todetaan elpävän, yritysten uudelleenorganisointi jatkuu ja työntekijöitä jää työttömäksi. Työpaikkoja on enemmän, mutta naista on enenevä määrä osa-aikaisia. Hollannissa minipalkat ja tuotantokustannukset ovat samaa keskitasoa tai alemmat kuin useimmissa Länsi-Euroopan maissa. Kuitenkin talousministeriö ja työnantaja väittävät palkkatasoa

liian korkeaksi.

Matalapalkkojen (etenkin etuuk- sien) ja korkeiden tulojen ero on vuodesta vuoteen kasvanut. Tämä poliittikka jatkuu, sen tuloksena ei ole lisää työpaikkoja vaan lisää köyhyyttä.

Sosiaaliministeriö perusti 1993 lähiyhteistyöryhmän, johon osallistuu työttömien liiton lisäksi useita muita järjestöjä. Ryhmän puitteissa lähetettiin pääministerille ja hallituspuolelle 10 sivun kirjelmä työttömien, toimeentulotukea saavien ja teollisuudesta eläkkeelle siirrettyjen asemasta.

Neljättä vuotta on jatkunut oma koulutus oman työn organisoimiseksi. Tähän kuuluu yksitoista kolmen päivän kurssia kolmen vuoden aikana, joka vuosi osanottajia on ollut noin sata. Vuodesta 1993 järjestö on ollut jäsenenä työryhmässä, joka valmistelee Hollannin lausunnon tämän vuoden YK:n Kööpenhaminassa pidettävään yleiskokoukseen.

Tanskan ENU

Tanskan ENU:n arvion mukaan työttömien lukumäärä on 800 000 eli 25 %, velvoitetyöllistetyt ovat poissa tästä luvusta. Työttömyyskorvauksiin oikeutettujen määrää on supistettu ja työttömien liikkumisoikeutta rajoitettu.

Velvoitetyöllistetyillä ei ole mitään oikeutta neuvotella palkoista tai työolosuhteista. Joka seitsemäs julkisen hallinnon palveluksessa ollut on korvattu velvoitetyöllistetyllä työttömällä, mistä ei makseta palkkaa, vaan pelkkä työttömyys- tai sosiaalivastus.

Sosiaalietuuksien menettämisen uhalla osa velvoitetyöllistetyistä oli lakossa 7 viikkoa oikeuksien puuttumisen vuoksi. Lakon seurauk-

kena jotkut ammattiliitot alkoivat organisoida velvoitetyöllistettyjä ja palkoitellen ottaneet heitä jäseniksi.

Yhdistyksellä on toimintaa ja yhteistyötä ammattiliittojen kanssa uusia lakeja vastaan. Tavoitteena on myös luoda uusia miellekkäitä ja ympäristöä suojaavia työpaikkoja, säällisten elinehtojen turvaaminen työtä vailla oleville ja työajan lyhentäminen 30 tuntiin viikossa palkkaa alentamatta.

Unkarin työttömien järjestö MAEOSZ

Täystyöttömien lukumäärä on virallisesti 557 000, mutta 200 000 työtöntä saa valtiolta vajeata korvausta. Valtiolle on luotu työvoimatoimisto- ja korvausjärjestelmä, mutta ne eivät toimi tyydyttävällä tavalla.

Vain satunnaisesti on saatavilla neuvonta-apua ja viranomaisten suhtautuminen on välinpitämätöntä ja virallista. Hallitus on käyttänyt 3 % bruttokansantuotteesta suurin aktiivisiin työllisyyskutoimiin (uudelleen koulutus, julkiset työt, palkkatuki jne.). Toimenpiteiden tehokkuutta ei ole arvioitu, mutta yleinen taluodellinen ja sosiaalinen kehitys on heikentänyt niiden vaikutusta.

Järjestö on ottanut osaa työllisyyslain muutostöihin ja tehnyt lain sisältöä koskeviin muutoksiin. Työministeriön kanssa on valmisteltu virallista lausuntoa, joka takaa paremmat mahdollisuudet työttömien mielipiteen esittämiseen ja uusien keinojen hakemiseen työttömyyden helpottamiseksi.

Työttömyys - Haaste parempaan

Aino Vaattovaara joutui maihin, kun laiva myytiin alta. Työttömyys ei ole häntä silti murtanut. Kuva Erja Lempinen.

Aino Vaattovaara jäi työttömäksi runsas vuosi sitten, kun Slite-yhtiö ajautui konkurssiin ja ”Ainon laiva” Athena myytiin Singaporeen.

- Mitään paniikkia minulle ei tullut. Ensimmäinen viikko oli itse asiassa vapaaviikko, ettei sitä heti edes huomannut pudonneensa työelämästä.

Athenan lähtö toisille merille rutisti työttömäksi kuutisen sataa Viking Linen työntekijää. Aino sanoo tietävänsä, että nuorempia se kyllä kouraisi. Omalla kohdalla työttömyys tuntui pikemminkin haasteelta, vaikeivat viisikymppisen naisen työllisyysnäkömät niin kummoiset tätä nykyä ole.

- Töissä olen ollut aina 14-15-vuotiaasta saakka, ensin lapsenlukkana, kotiapulaisena Suomessa, sitten Ruotsissa tehtaissa vuodesta 1964 ja viime neljä vuotta merillä siivousryhmissä.

Vesille Aino ei usko palaavansa, vaikka kuu- luukin merityöväen välityksen piiriin.

- Ei se mikään toiveammatti tai -ala ole, vaikka moni luulee, että merillä on sitä jotain. Se oli hirveän raskasta työtä, pitkiä päiviä ja sinä olet siellä aina samoissa ympyröissä. Aino selvittää ja uskoo, että työ merillä on monessa tapauksessa raskaampaa kuin mitä maissa.

Ei varaa virkoihin

Juttellemme Ainon kanssa Haningen ruotsin-suomalaisen yhdistyksen toimistossa. Raollaan olevasta ovesta tulee vastaleivottujen korvapuustien tuoksu. Ainon työtoverit Elsa Majava ja Sirpa Kuisma paistavat kahvileipää, jota ulkopuolinenkin voi käydä ostamassa. Jos mahdollista, niin Aino jatkaisi työntekoa seurassa, mutta yhdistyksellä ei ole varaa oikeisiin virkoihin. Hän vastaisi vatedeskin puhelimeen, pitäisi yhteyksiä toisiin suomalaisseuroihin, kirjoittaisi koneella, auttaisi Elsaa ja Sirpaa keittiössä ja järjestelisi kurseja ja kilpailuja sekä paimentaisi välitunneilla tiloissa vapaa-aikaansa viettäviä koululaisia.

- Kertyneistä vapaapäivistä en ole ehtinyt pitää kuin yhden. Toimenkuvaansa hän luonnehtii naispuoliseksi yleismiesjantukseksi.

Oikeata työttömyyttä ja niin sanottua kotona- oloa ehti tulla kokoon puolisen vuotta, ennen- kuin ruokailu- ja saunotelukäynnit muuttuivat ALU-työksi. (ALU eli arbetslivsutveckling on kuuden kuukauden mittainen työjakso.)

- Vime syksynä oli ensin mutto uuteen asun- toon, sitten syntyi lapsenlapsi, pääsin tekemään käsitöitä ja ennen kaikkea lukemaan: viidestä kymmeneen kirjaa kului viikossa ja Päätaloja tuli luettua uusiksi.

Näillä näkymin Ainolla on edessään muutaman kuukauden kestävä ruotsinkielen kurssi.

- Jolleivät iskosta johonkin työpaikkaan, mikä kyllä näyttää josomeenkin epätodennäköiseltä. Kukapa työnantaja ottaisi palvelukseensa vii- sikymppisen, ammattikoulutusta vailla olevan naisihmisen. Silvoojankin pitää osata ruotsia hyvin ja olla kropaltaan terve.

Vaidetaan osia

Kateus panee kanssaihmiset väliin karkeiksi työttömiä kohtaan.

- Kukaan ei tosin ole sanonut sitä suoraan, mutta minulle on vihjaistu hienokseltaan, että etkö ole vielääkään töissä. - Hyvä sun on kotona maata, kun raha juoksee.

Mitäs tohon sitten muuta esittäisi, kuin että vaihdetaan osia: sinä työttömäksi, minä sinun hommiisi. Silloin nuo happamat puheet yleensä lakkaavat, Aino tietää kokemuksesta.

Jos on kavereita, ystäviä, hän muistuttaa, sekin huojentaa kotonaoloa. Voi soittaa, pistäytyä heille ja tehdä jotain yhdessä. Niin pärjää paremmin kuin sellainen henkilö, joka sulkeutuu mökkiinsä murjottamaan kohtaloaan.

Ainon tilanne tänään

Ainon ALU-rupeama päättynyt ja hän on aloit- tanut kuuden kuukauden työllisyyskoulutuksen 27.3.1995. Kurssin järjestäjä on Folkuniversitetet ja koulutukseen kuuluu ruotsia, matematiikkaa ja yhteiskuntatietoutta. Koulupäivä on klo 9-16 ja luokalla on 19 oppilasta joista yksi Ainon lisäksi on suomalainen. Oppilaita on viidestä- toista eri maasta.

- Olen luokan vanhin (50 v.) ja minun on hirveän vaikeata pysyä kärryllä, varsinkin matematiikassa. Onneksi on kesälomaa heinäkuussa kaksi viikkoa!

Koulutusajalta Aino saa ansiosidonnaista työttömyyskorvausta, josta hän säästää pienen osan tulevaa ulkomaanmatkaa varten. Onnea matkaan, Aino!

MARJA SIEKINEN